

Izšaja vsak dan razen sobot, nedelj
in praznikov.
Issued daily except Saturdays,
Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredništvo in upravniški prostor:
2657 South Lawndale Ave.

Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXXIII.

Cena lista je \$6.00

Entered as second-class matter January 16, 1932, at the post-office
at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

CHICAGO, ILL., TOREK, 7. JANUARJA (JANUARY 7), 1941

Subscription \$6.00 Yearly

STEV.—NUMBER 4

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Roosevelt napovedal boj diktatorjem

Večja pomoč Angliji,
Grčiji in Kitajski

PREDSEDNIK OPLA-
ZIL PETOKOLONCE

WASHINGTON, D. C., 7. jan. —Predsednik Roosevelt je v svoji poslanici, katero je osebno prečital pred senatorji in kongresniki, naglasil, da bo Amerika stopila v boj, kar je v njeni moči, za uničenje diktatorja v Nemčiji, Italiji in na Japonskem. Nudila bo vso mogočo pomoč Veliki Britaniji, Grčiji in Kitajski in drugim državam, ki lahko postanejo žrtve agresorjev.

Predsednik je izjavil, da je popolnoma gotov, da ogromna večina ameriškega ljudstva stoji za njim in podpira njegovo politiko. Njegova poslanica kongresu je bila najbolj značilna izmed vseh, ki so bile naslovljene kongresu od leta 1917, ko je predsednik Woodrow Wilson pozval kongres, naj napove vojno Nemčiji.

"Povejmo demokrčijam, da je Amerika življensko zainteresirana v obrambo svobode," je rekel Roosevelt. "Ona bo mobilizirala vse svoje energije, sredstva in organizatorično silo in jim nudila pomoč, da ostane svet svoboden. Pošiljala jim bo ladje, bojna letala, tanke in topove. To je naš namen in zagotovilo."

Roosevelt je v svoji poslanici definiral tudi ameriške smernice. Te med drugim določajo vse vključujočo narodno obrambo, podporo vsem onim odločnim narodom, ki se upirajo agresorjem in s tem držijo vojno proč od zapadne hemisfere. Amerika ne bo nikdar pristala na mir, ki bi ga diktirali diktatorji in sponzorirali oni, ki bi radi potlačili diktatorje. Predsednik je udaril tudi po petokoloncih, ki se nahajajo v Združenih državah in latinskih republikah. Dejal je, da ti utirajo pot izkrcanju regularnih čet na ameriškem ozemlju.

Ameriški poslanik dospel v Francijo

Snežni viharji zahtevali mnogo žrtev

Vichy, Francija, 6. jan. —Admiral William D. Leahy, novi ameriški poslanik, je sinoči došel v to mesto. Na kolodvoru, kjer je izstopil iz vlaka, so ga sprejeli Maurice Loze, predstavnik zunanjega ministra, in drugi visoki francoski uradniki ter člani ameriškega poslanstva.

Poslanik in njegova žena sta se na to odpeljala v vilo Francka J. Goulda, bogatega Američana, ki je bila spremenjena v poslaniški urad. Leahy bo jutri ali v sredo obiskal premierja Petaina in mu izročil svojo poveljnico kakor tudi Rooseveltovo osebno poslanico.

Tu poročajo, da je huda mraz, spremljan s snežnimi viharji, usmrtil dvanajst oseb v distriktu Auvergnu. Temperatura je padla pod ničlo. Zameti so ustavili poštni promet v nekaterih krajih.

Dekret, ki določa, da ljudje lahko kupijo čevlje le z nakaznicami, ki jih dajejo oblasti, je stopil v veljavo v zasledeni Franciji.

Stirje-italijanski generali v Indiji

Bombaj, Indija, 6. jan. —Stirje italijanski generali, ki so bili ujeti v teku angleške ofenzive v Egiptu in Libiji, so došli sem. Z njimi vred je prišlo tisoč italijanskih vojnih ujetnikov. Vsi bodo poslani v taborišča v severni Indiji.

Bombni napad na burmsko cesto

Japonci zavrnili
ameriško zahtevo

Kunming, Kitajska, 6. jan. —Japonski letalci so bombardirali to mesto in burmsko cesto, po kateri kitajska armada dobiva orožje in bojni material. Ta je bil že tretji napad na to cesto v zadnjih dneh. Okrog 20 civilistov je bilo ubitih in ranjenih v napadu.

Peking, Kitajska, 6. jan. —Japonske avtoritete so zavrnile zahtevo, da morajo dati zadoščenje petim ameriškim mornarjem, katere so japonski policaji pretepli in aretirali v nekem tukajšnjem kabaretu na novoletni večer. Zahtevo je stavil polkovnik Allen H. Turnage, komandant ameriških pomorščakov v Pekingu. On je tudi zahteval, da morajo biti napadalcu kaznovani.

Japonci so odgovorili, da so Američani izvali pretep, zato morajo oni dati zadoščenje. Turnage je izjavil, da so bili japonski policaji, ki so napadli Američane, pijani.

Obračunava proti zarot- nikom v Budimpešti

Budimpešta, Ogrska, 6. jan. —Tu se je pričela obravnava pred posebnim tribunalom proti 25 članom nazijske stranke na obtožbo zarote proti vladi. Med obtoženci je tudi poslanec in bivši vojaški častnik Emil Kovarcs, ki je bil aretiran kot vodja zarotniškega kroga. Ta je nameraval umoriti notranjega ministra Franca Keresztess-Fischerja, ki je vodil drastično kampanjo proti nacijem in preprečil, da niso prišli na vladno krmilo.

Cenzusno poročilo o številu brezposelnih

Washington, D. C., 6. jan. —Cenzusni biro poroča, da je bilo 5,110,270 oseb brezposelnih v zadnjem mesecu. Število bazira na podatkih, zbranih v času štetja prebivalcev. Poročilo cenzusnega biroja glede števila brezposelnih se razlikuje od poročil odbora Narodne industrijske konference in Kongresa industrijskih organizacij. Prvi je trdil, da je bilo v maju preteklega leta 9,300,000 brezposelnih, drugi pa, da je število brezposelnih znašalo 12,000,000.

NACIJI OGRAŽA- JO ANGLEŠKE KOMUNIKACIJE

Poročilo o žrtvah letal-
skih napadov na
Anglijo

KRITIKA STALIŠČA
IRSKÉ VLADE

Berlin, 6. jan. —Prvič po več tednih se je nemška javnost pričela zanimati za italijansko vojno poročila. Navzočnost nemških bombnikov v italijanskih bazah je vzbudila zanimanje za razplet dogodkov v Sredozemlju, severni Afriki, Albaniji in na Jadranskem morju.

Čeprav so Angleži okupirali Bardijo, italijansko bazo, prevladuje v Berlinu mnenje, da bodo angleške čete naletele na velike ovire v svojem prodiranju v Libijo, ker ima Nemčija močne letalske zapore v Sredozemlju. Tu celo trdijo, da bodo nemški bombniki pretrgli komunikacijske zveze med Gibraltarjem in Aleksandrijo in s tem bo zadan težak udarec angleški sili v vzhodnem delu Sredozemlja. Operacije bombnikov lahko izpremenijo situacijo. Naciji kažejo na uspehe nemških letal v napadih na angleške in francoske bojne ladje v teku kampanje proti Norveški.

London, 6. jan. —Tu je bilo objavljeno uradno poročilo o žrtvah nemških letalskih napadov na angleška mesta od junija do novembra. Bombe, katere so vrgli Nemci v omenjenem času, so ubile in ranile 47,115 ljudi. V septembru so napadli zahtevali največ žrtev. V tem mesecu je bilo 6954 oseb ubitih in 10,615 ranjenih.

Avtoritete so priznale pomanjkanje mesa. Na stotine družin v mnogih krajih ni dobilo mesa večeraj. Edino mesarji v Brightonu so ignorirali zakon, ki določa, da morajo biti mesnice zaprte ob nedeljah. V tem mestu so bile odprte nekaj ur, toda mnoge gospodinjice niso mogle kupiti mesa, ker so bile zaloge kmalu izčrpane.

Nemški letalci so večeraj ponovno napadli London z bombami, ki so zanele požare, katere pa so gasilske brigade kmalu pogasile. Gasilske brigade so bile ojačane z mobilizacijo žensk in dečkov.

(Dalje na 3. strani.)

Socialisti napadli Marshallov odbor

Thomas pokazal na
protidemokratske
smernice odbora

New York, 6. jan. —Socialistična stranka je prepovedala svojim članom podpiranje odbora No Foreign Wars, kateremu načeljuje Vernon Marshall, urednik iz Iowe. Norman Thomas, predsednik stranke, je izjavil, da kooperacija s tem odborom ni v skladu z lojalnostjo socialistični stranki, zaeno pa je obdolžil Marshalla, da vodi zločesto protisocialistično in protidemokratsko politiko. V svoji kampanji se poslužuje nazijske taktike in dolgi mednarodne židovske bankirje podžiganja sedanje vojne.

"Ta politika zahteva obsodbo s strani vseh socialistov," pravi Thomas v svoji izjavi. "Iz tega razloga socialisti ne smejo podpirati Marshallove organizacije."

Z objavo izjave je stranka ponovno naglasila svoje stališče proti vstopu Amerike v evropsko vojno. Eksekutivni odbor stranke je v zadnjem avgustu prepovedal članom podpiranje odbora Committee to Defend America by Aiding the Allies.

Avtni delavci glasujejo o stavki

Unija izvojevala
zvišanje plač

Flint, Mich., 6. jan. —Člani avtne unije, uposleni v tukajšnjih tovarnah, ki izdelujejo avte znamke Chevrolet, so pričeli glasovati o oklicu stavke. Carl Swanson, pokrajinski direktor avtne unije, je izjavil, da je bilo glasovanje odredeno, ker je kompanija ignorirala provizije aklenjene pogodbe. Čez 12,000 delavcev bo prizadetih, če bo stavka oklicana.

Detroit, Mich., 6. jan. —Pogodba, ki krije okrog 6000 delavcev v tovarnah Budd Wheel Co. in Budd Mfg. Co., je bila odobrena po članih avtne unije. Ta določa tudi zvišanje plače in letne počitnice s plačo. Minimalna plača za delavce je 78 nauro, za delavce pa 75 centov.

Nova kriza se razvija v južnovzhodni Evropi

Angleži se
približali Tobruku

Grki odbili naskoke
na svoje pozicije

Kairo, Egipt, 6. jan. —Angleške motorne kolone so se približale Tobruku, drugi italijanski bazi v Libiji. Tobruk je oddaljen 70 milj od Bardije, trdnjave, katero so Angleži okupirali v nedeljo.

Atene, 6. jan. —Italijanski protinaskoki v Albaniji so bili odbiti in fašisti so utrpeli velike izgube, je izjavil predstavnik grške vlade. Grške čete so zasedle nove pozicije na albanskem obrežju. V večerajšnjih akcijah so Grki ujeli 250 italijanskih vojakov in častnikov.

"Italijani beže proti Valoni, važnemu pristaniščnemu mestu, in grške čete so jim za petami," se glasi uradni komunik. "Na severozapadni fronti je bil sovražnik vržen nazaj in grške enote so okupirale nove postojanke. Grški in angleški letalci so bombardirali strategična križišča in druge militaristične objekte pri Elbasanu. Bombe so zanele mnogo požarov in povzročile ogromno škodo."

Kairo, Egipt, 6. jan. —Angleške čete so po okupaciji Bardije pričele prodirati naprej proti Tobruku, drugi italijanski pomorski bazi in trdnjavi v Libiji. Italijanska zastava na vladni palači v Bardiji je bila potegnjena dol v nedeljo jutraj, kar je bilo znamenje kapitulacije.

Angleško poveljstvo v Kairu pravi, da so avstralske čete, katere so podpirali tanki in letala, prve udrele v Bardijo. Angleška oborožena sila je oblegala to trdnjavo dvajset dni. V tem času je bila stalno tarča bombardiranja z morja, kopnega in iz zraka.

Bombe in kroglice, ki so jih spali letalci in topovi, so razdelele polovico poslopij v Bardiji. Poslopje, v katerem se je nahajal glavni stan italijanske oborožene sile, je v razvalinah.

Rim, 6. jan. —Giovanni Ansaldi, urednik fašističnega lista, je v svojem govoru po radiu po padcu Bardije povedal italijanskemu narodu, da so fašisti zgradili novo obrambno erto v Libiji, s katere bodo odbijali angleške naskoke. V svojem govoru je poveljeval generala Annibala Bergonzolija in njegove čete, ki so branile Bardijo.

New York, 6. jan. —Italijansko radijsko poročilo, prestraženo tukaj, se je glasilo, "da je bila angleška ofenziva v severni Afriki flakso. Z izključno militarističnega vidika ni bilo sploh vzroka za ofenzivo. Podvzeta je bila v veri, da bo v Italiji izbruhnila revolucija, če bo fašistična oborožena sila v Afriki dobila težke udarce. Notranja italijanska fronta se ni zrušila, temveč je bila celo ojačana."

Hopkins odšel v London kot Rooseveltov odposlanec

Washington, D. C., 6. jan. —Predsednik Roosevelt je naznanil, da je šel Harry L. Hopkins, bivši trgovski tajnik, kot njegov osebni odposlanec v London, kjer bo ostal, dokler ne bo imenovan nov poslanik. Joseph P. Kennedy je pred nekaj tedni resigniral kot poslanik. Hopkins, ki biva v Beli hiši že eno leto, je izstopil iz Rooseveltovega kabineta pred predsedniškimi volitvami v zadnjem novembru.

Ruski poslaniki v bal- kanskih državah po- zvani domov RUMUNIJA ZAPRLA SVOJE MEJE

Budimpešta, Ogrska, 6. jan. —Rumunija je bila sinoči odrezana od zunanje sveta, dočim je sovjetska Rusija pozvala svoje poslanike iz štirih balkanskih držav domov na posvetovanje glede položaja v Rumuniji, ki je postala nemško vojaško taborišče. Vse telefonske komunikacije med Rumunijo in drugimi državami so prepovedane. Mednarodni brzojavki so bili ustavljeni ob rumunski meji.

Za to steno molka nemška armada na Balkanu konsolidira svoje pozicije ob reki Donavi nasproti Bolgariji, ob vsej ruski meji in v mestih, ki so oddaljena nekaj milj od jugoslovanske meje. Poročila iz Ruščuka, Bolgarija, pravijo, da Nemci zatirajo izgrede v Rumuniji, ki so se pričeli s sabotažo na železnih potih in v večerajšnjih akcijah so Grki ujeli 250 italijanskih vojakov in častnikov.

Stirje sovjetski poslaniki, pozvani v Moskvo na posvetovanja, so bili oni v Belgradu, Sofiji, Bukarešti in Budimpešti. Dostava se, da je Kremlin še posvaril Berlin, "naj ne podvzame nobenega koraka, ki bo ogražal dobre odnose med Rusijo in Nemčijo."

Preden je Rumunija zaprla svoje meje, so prišla iz diplomatskih krogov poročila, da so nemške motorne kolone došle v Giurgiu, rumunsko mesto ob Donavi na drugi strani Ruščuka, s rojem in masinerijo za gradnjo mostov. S temi kolonami so prišli tudi inženirji. Direktorji rumunskih železnic so dobili od nemških oblasti ukaz, da morajo držati železniško progo od Bukarešte do Konstance, rumunske luke ob Crnem morju, odprto.

Druge poročila se glase, da Nemci polagajo mine v Donavi pri Galacu, kjer se je pred tedni pripetilo več spopadov med rumunskimi in ruskimi stražami. Gibanje nacijskih čet pri Aradu in Timisoari, Rumunija, v bližini jugoslovanske meje je povzročilo nervoznost v Belgradu, čeprav so naciji zagotovili jugoslavijo, da bodo nastopili proti njej kot napram "drugi Švedski", če se bo pravilno obnašala.

Vladi, natrpani z nemškimi vojniki, še vedno prihajajo v Rumunijo preko Ogrske. Odpoklic sovjetskih poslanikov je bil prvi konkreten dokaz, da se Moskva zanima za razplet krize na Balkanu. Sovjetski krogi v Belgradu so priznali, da je odpoklic poslanikov povezan z militarističnim razvojem v Rumuniji in na Ogrskem in gibanjem nemškega vojaštva pri Dobruži. Slednja leži ob Crnem morju zapadno od izlivov Donave ob meji Besarabije, province, katero je morala Rumunija odstopiti Rusiji.

Ruski poslaniki so bili pozvani domov kmalu potem, ko so člani komunistične stranke v Sofiji pričeli deliti letake, v katerih je bilo rečeno, "da Rusija ne bo dopustila nobenemu nemškemu vojaku vstopa na bolgarsko ozemlje." Poročila iz Bukarešte, glavnega rumunskega mesta, pravijo, da so bila vsa rumunska mesta ob Donavi, ki leže na nasprotni strani Bolgarije ob 250 milj dolgi črti med Turnu-Severinom in Giurgijem izpraznjena, da so se v teh lahko nastanile nemške čete.

Umoril ženo v katoliški cerkvi

Grand Rapids, Mich., 6. jan. —Willis McCarthy je večeraj ustrelil svojo ženo Mary, ki ga je pustila, ko je prišla v tukajšnjo katedralo St. Andrews. Po dejanju je pobegnil, toda je bil kmalu ujet.

Opozicija proti federalnemu stanovanjskemu programu.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE

PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Mednarodna na Zdravstveno društvo (Ivan Čiglar) in Kanado \$2.00 na leto, \$1.00 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; na Chicago in Cleveland \$2.50 na leto, \$1.25 na pol leta; na Los Angeles \$2.00.

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cleveland \$7.50 per year, foreign countries \$8.00 per year.

Člani organizacij po dogovoru. Rokopisi dopisov in nenaročenih članic se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (dela, pesni, drame, romani, itd.) se vračajo pošiljatelju le v slovenski, če je priložil poštnino.

Advertising rates on agreement. Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s letom

PROSVETA

3657-59 St. Lawrence Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v oklepaju na primer (January 31, 1941), poleg vsakega letnika na naslovnici pomeni, da vam je s tem datumom poletna naslovnica. Ponovite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

Glasovi iz nasebina

Novice iz Uniontowna

Uniontown, Pa. — Ko to pišem, imamo tukaj toplo vreme. Na božični dan je sijalo toplo sonce kot poleti. Tako se drže člani naših društev proč od peči in nimajo časa kaj poročati v Prosveto. Pa skoraj bi tudi ne bilo časa, ker smrt zelo kosi naše članstvo okrog Uniontowna. Pridemo z enega pogreba, pa je treba že iti na drugega. Tako ni nič veselih novic.

Tudi z delom gre tukaj zelo slabo. Premogorovci večinoma počivajo že več let. Nekateri so zadnje čase odprli in ti delajo na dva ali tri šhte, toda premog nakladajo s stroji. Delajo le jame, ki producirajo premog za kokosve, peči, več kot polovico naroda pa je brez dela. Governer je obljubil, da bo na spomlad dal okrog 50,000 delavcem delo v gozdu, toda na take obljube ni preveč graditi. Fabrik pa ni v Uniontownu, da bi se dobilo kakšno delo. Tega bo menda le, če se Amerika zaplete v vojno in pobere mlade fantje v vojsko, ampak to je slaba tolažba. Hitler je vsekakor moral priskočiti na pomoč Mussoliniju, katerega z ene strani tolece Anglija, z druge pa Grčija.

Pete Sinkovich, 146.

Je nekaj narobe

Cleveland. — Zmeraj pogledam in pregledam kolono "Od časa do časa," v kateri poročajo in komentirajo Milan Medvešek. Prav kar sem jo prebrala. Milan pravi, da časopisje ni nič kaj zadovoljno s produkcijo obrambnih sredstev, da gre vse prepočasno. Vedeti pač moramo, da je časopisje naklonjeno vojnemu profitarjem; ne samo naklonjeno, pač pa je njihova desna roka in vseh kapitalistov. Brez vojne propagande, ki jo servira časopisje, bi bili še tako močni vojni hujskači brez moči. Tovarne delajo noč in dan.

Tukaj na St. Clairju blizu Narodnega doma je tovarna, ki dela brez prestanka. Pritožbe in protesti hišnih gospodarjev in stanovalcev, ki žive okrog, so neuslišane. Ti so se pritožili, da hočejo mir ponoči. In ta pritožba je čisto upravičena, kajti ropot je tako močan in silen, da se trese kot ob potresu še tako močna stavba kot je Slovenski narodni dom.

In lahko bi bil mir vsaj ponoči, ako bi si tovarna nabavila več strojev in uposilila več delavcev podnevi. Ampak to bi menda pomenilo prevelike stroške za tovarno. Malo naprej je zopet druga tovarna, ki tudi dela z vso vihto. Čim hitreje in čim več. Saj človek bi bil tiho, če bi z delavci postopali kot s ljudmi. Pri razbijenem železu in peklenih vročin delajo po deset in dvajset ur. Če se kakšen onesvesti, kar ni redek primer, ga kar enostavno polijejo z mrzlo vodo, ker zdravnik in drugih pripomočkov ni pri rokah. Delavca para jim je deveta briga. Profit, pa še več profita, to je njih cilj. Toda naj neham o tem.

Ker že pišem, naj povem, kako smo šli zadnjič v bolnišnico.

za transfuzijo krvi. Neka žena je namreč imela pretež resno operacijo. Zdravniki so naročili njenemu možu, naj dobi človeka, ki ji bo pripravljen dati kri. In takoj se je naš nekaj peljalo, jaz največ radi radovednosti. Hotel sem videti, če je res tako hudo, ker imajo nekateri tako velik strah pred oddajo krvi.

Ko so preizkusili kri, sem bila jaz izbrana. Peljali so me v posebno sobo. Tam sem čakala pol ure. Bolničarka je imela na obrazu belo masko, oči pa je nepremično vame upirala. In kljub temu, da nisem imela najmanjšega strahu, da nisem imela najmanjšega strahu, da me ne bo tako bolelo. To je bilo vse skozi.

Medtem sem pa jaz premišljevala, da ni čudno, da se v takem primeru nekateri onesvestijo, in to največ radi domišljije. K temu pomagajo sami zdravniki in strežnice. Ljudi bi morali o tem vse drugače poučiti in z njimi vse drugače ravnati, ne pa jih strašiti. Saj to je vendar tako velikega pomena, če lahko na tako preprost način pomagati ali še celo rešiti življenje človeku.

Milka Pagon.

Poročilo zastopnika

Hermintle, Pa. — V zadnjem poročilu sem omenil, da se mislim podati v Universal in okolič, kar sem tudi storil. Peljal sem se tja iz East Pittsburgha z vlakom. Prej sem se še ustavil v North Braddocku pri družinah Rednak, kjer so ponovili naročnino na Prosveto. V Universalu sem še isti večer prodal nekaj koledarjev in dobil par naročin Prosveti. Te mi je izročil tajnik Peter Bregant, ki zelo drži name in je seveda tudi kupil koledar. Tudi njegova žena zelo rada čita. Prenočil sem zopet pri Kumru, drugi dan pa sem se peljal do N. Bessemerja z Lojzetom Kumrom, ko je šel na delo v Oakmont.

V N. Bessemerju sem prodal tri Družinske koledarje, v New Fieldu pa ni bilo nič, ker tam so Slovenci brez dela že od poletja. Nadomestili so jih stroji in rovu, kot v veliko drugih krajih. Iz N. Bessemerja sem se podal v par milj oddaljeno naselbino Center. Tudi tam sem prodal šest koledarjev. Medtem časom je prifrul Henry Prevec s svojim grobijskim avtom in ko je bil gotov z razvažanjem, me je zapeljal v premogarsko naselbino Renton, da mi ni bilo treba hoditi kot enkrat prej od Universal, približno 6 ali 7 milj daleč.

V Rentonu sem tudi prodal okrog šest koledarjev, Prosveti pa dobil naročnino. Tudi v tej naselbini je več starih Slovencev od dela. Tam je prej delalo okrog 1000 rudarjev, odkar so pa uvedli stroje, jih dela samo še 300. Toda ljudje še vseeno stanujejo v kompanijskih hišah, čeprav so brez dela. Rent jim seveda plačuje Uncle Sam, ker živijo pač na relifu. Ampak kdor ne plača rentu od reliefa, ga enostavno iztirajo iz hiše. Prenočil sem pri Mavrovih.

Drugi dan sem se peljal v

Pittsburgh, ampak radi dežja se nisem tam ustavil, marveč sem šel naprej v Willock, kjer sem se iznebil zadnje zaloge koledarjev. Mrs. Mirt, bivša Pittsburganka, je ponovila Proletarca in vzela koledar. Njen mož je tisti dan delal v oddaljenem kraju. Ustavil sem se tudi pri mrs. Gorše, kateri se zdravje počasi vrača, toda je zelo shujšala po težkih operacijah.

Od tam sem se vrnil zopet domov in sem se potem par dni zamudil v Westmorelandu — v naselbinah Delmont, Slickville, White Valley in Export. V teh krajih mi je šel dobro na roko Joe Pavlič iz Delmonta. Ko sem prišel tja iz Greensburga z busom, je rekel: "Well, Tony, danes ne delamo in te lahko zapeljemo na Slickville." Radevolje sem sprejel ponudbo, ker do tja je šest milj dalje in sem jo že parkrat prej premeril peš. S Pavličem sva tam prodala štiri koledarje, mrs. Novak pa je obnovila naročnino na Prosveto.

Po kosilu me je Joe zapeljal še v White Valley. Med potjo sva se ustavila poleg par drugih družin tudi pri starem Osvaldu, ki še zmerom rad čita. Ponovil je Prosveto in kupil koledar. Tudi v Delmontu sva prodala par koledarjev, nato pa me je Joe zapeljal v White Valleyju in Exportu sem itak dobro znan. Koledar sem prodal skoraj v vsaki hiši, prenočeval pa sem pri mojem prijatelju Joevu Britzu.

Drugi dan sem jo ubral od doma v Pleasant Valley, kjer sem zopet prodal okrog šest koledarjev, bečlar Anton Brmolj pa se je na novo naročil na Prosveto. On je sicer brez dela že dolgo in je zmeraj čital Jeločanovo Prosveto, ampak je rekel, da je sedaj vsa cesta razkopana in je težko hoditi do Jeločanove hiše. Mrs. Mihajlič je ponovila Prosveto in Proletarca in povrh še kupila koledar. Tom še zmeraj rad čita, je rekel, in to je res. Predno sem bil gotov v tej naselbini, se je Tom vrnil z dela in me povabil na večerjo. Potem sem se podal v štiri milje oddaljeno naselbino Manor, seveda že ponoči. Tako bodo v Pleasant Valleyju dobili končno že dolgo zaželeno ceno, toda ne verjamem, da bo gotova do poletja.

Sedaj pa nekaj glede jednotlivnega članskega koledarja. Povsod naletim na pritožbe, kako to, da je jednota izdala tako cene koledar. Pravijo; da bi tudi slika morala biti drugačna, na primer kot je bilo Beljsko jezero ali Ljubljana in stare oblike koledar, to je z velikimi datumi, ker letošnji ima tako majhne, da je treba iskati očal, ako hočejo videti datume itd. Tako se ljudje pritožujejo.

Podpisani jih tolaži, da slika na koledarju pomeni, da nam je potrebno več otrok v našo organizacijo, ako hočemo, da blagajna ne bo hiral. Bečlarji pa pravijo, "kaj bo meni ta baby pomagala?" Odgovarjam jim, da otroci so potrebni, ako nočemo, da prebivalstvo preveč ne pade ali celo izumrje, ker za človeka prihajajo boljši časi, ako bomo izrabili mašinerijo sebi v prid, namesto da služijo izkoriščevalcem.

Kar se tiče podpisane, nima v prilog koledarja kaj dostaviti. Mladina ne kritizira, ker nji ni na tem, da bi obešala velike figure na steno. Well, kot je Medvešek zapisal, je že star prego-

vor, da vsem ne moreš ustreči. Saj se spominjate očeta in sina pa opla. Oba sta ga jezila, potem posamezno, ali pa so tudi vsi trije hodili, toda ljudje so jih vseeno kritizirali. Ne pozabimo, da je jednota naše podjetje, da vse vsi skupaj plačamo. Reči pa moram, da je veliki stenski koledar zelo pomemben — gora, na kateri so vklesani obrzi Geo. Washingtona, Jeffersona in Lincoln, spomin na največje moče do danes naše nove domovine.

Naj omenim še nekaj. Ne pozabite, da se je zopet pričela sezonska diskuzij po radiu, namreč tako zvana Town Hall Meeting, ki se vrši vsak četrtek po radijskem omrežju; pričetek ob 9:45 vzhodni čas. Tukaj se ališ s postaje KDKA. Diskuzije so zelo važne in jih poslušajo milijoni ljudi širom Amerike. Slišali smo tudi slovensko petje iz New Yorka, kakor tudi Zinko Milanovo 28. dec., ki dela čast vsem Slovonom.

Anton Zornik, zastopnik.

O sezonskih voščilih

Cleveland. — To je moj zadnji dopis, ki ga pišem leta 1940, čitatelji pa ga boste čitali že leta 1941. Zdi se mi, da sem vas dovolj zalagal s tem gradivom v tem letu. Zadolgočil nisem vseh. Pa saj tudi oni, ki mu pravijo stvarnik, ne more zadovoljiti vseh, ki jih je ustvaril po svoji božji podobi. Kdo naj torej pričakuje, da bi mogel jaz vse zadovoljiti?

Ampak vse kaže, da večina je bila zadovoljna in to je glavno. Vsa ta dela ste me čitatelji tudi iznenadili s številnimi sezonskimi voščili, katere sem vračal, kakor tudi moja družica mrs. Barbič. Za nekaterih naslove pa nisem vedel, ker jih niste zapisali. Ena teh je Mary Musich iz Milwaukeeja, za katere naslov ne vem, dasi se že dolgo poznamo in je bila zadnje poletje pri nas. Torej boste oprostili, kateri niste nič prejeli.

In koliko približno vas je, ki ste se spomnili moje družine in mene, čeprav nisem za vas moral na božični dan, ker sem moral delati? Clevelandčanov je 40, ki so nam voščili vesele praznike, ki so lahko vsak dan. Samo eden mi je poslal — koprivo. Dasi je bil brez podpisa, sem vseeno uganil, kdo je, ker me je prejšnji teden vabil na sejo čitalnice z dopisnic in podpisom in obakrat je napravil pomoto v naslovu. Namesto da bi zapisal 1951; je obakrat zapisal 1951. Tako dela le človek, ki se boji, da bi se o njem pisalo. Sem li jaz kriv, če ga taki ljudje lomijo? Oni, ki vedo, zakaj gre, večina teh tudi potrdi, da jaz nisem tisti, ki zasluži koprive. Toliko za enkrat.

Poleg Clevelandčanov so iz Ohia še Blain, Bridgeport, Girard, Salem in Lisbon. (Thanks, Lisbon girls, but we don't know how to return your compliment without your address.) Iz Californije se nas je spomnil Big Tony in njegova družina in iz Venice bivši Clevelandčani. Iz Kleina, Mont., naša Zagorjanka. Iz Milwaukeeja smo prejeli štiri.

Iz Pennsylvanije smo prejeli voščila iz Latroba, Coverdala, Libraryja, Pittsburgha, Johnstowna, Strabana, Sharona, Craftona, Moon Runa, Wilkes Barreja in Washingtona. Iz Colorada iz Walsenburga, iz St. Charlesa, Mich., in iz Eveletha, Minn.

Tudi Cikazanje me imajo še radi, kot bivšega meščana. Kar 23 mojih prijateljev se je spomnilo name in mi želelo ljubo zdravje in da bi šel! Iz North Chicago-Waukegana so takoj za Chicagom. Nadalje iz Mount Oliva, Aurora, Springfielda, pa Klansek in Theresa Dušak iz Oglesbyja. Lahko, da bo kakšen Cikazan ljubosumen, toda kaj morem pomagati, če ima Theresa tudi mene rada poleg velikih mož v Chicagu. Midva sva si v sorodu: oba sva se kopala v Savi, ona pri Brežicah, jaz pri Krškem. In lahko, da tudi v Krki: ona v Krškivasi, jaz v Cerkjah ob Krki.

To je bil ves moj Miklavž. Dve smrečici pa imam pred hišo vsak dan v letu. Nekemu našemu članu od Carmen's unije se je pa na božični dan rodila hčerka. Če jo je rodila Marija ali Ana, ne vem.

Ko to pišem, ogledujem neki magazin, kjer pravi neki gospod dani: To so na novo importirane igralske karte. Kralj, kraljica in fant so odstranjeni iz njih, nadomeščajo pa jih diktator, njegova žena in propagandni minister. Drugi pa pravi: Oh, če bi (Dolje na 3. strani.)

Ob tednu

Anton Garden

"SHORT OF WAR"

Ko sem prejšnjo nedeljo, 29. dec., poslušal predsednikov govor, se nisem mogel ubraniti vtisa, da najbrže ni več daleč čas, ko bo tudi Amerika zažgala svojo hišo in se vrgla v vojne plamene. Iz tega govora je bilo razvidno med vrsticami, da se je Rooseveltova administracija definitivno odločila, da vrže na smetišče znano frazo "short of war" in je v bližnji bodočnosti pripravljena potisniti deželo v vojno. Zato tudi tako histerična naglica z oboroževanjem.

Ta predsednikov govor je bil eden njegovih najznačilnejših govorov. Do sedaj je zagotavljal deželo, da usmerja svojo zunanjo politiko posebno pa pomoč Angliji, na tezi "short of war." V tem govoru pa te fraze ni več rabila. Vsekakor značilno za tiste, ki znajo čitati med vrsticami. In v tem govoru je treba marsikaj čitati med vrsticami, da se ga pravilno razume. Sicer je dejal, da "nihče ne misli" poslati vojaštva v Evropo, kar v "diplomatskem jeziku" lahko pomeni — "zdaj, v prihodnjih tednih." Ampak je obenem tudi parkrat naglašal, da "nihče ne zahteva," da Amerika pošlje svoje vojaštvo v Evropo. Implikacija je, če bo nastala taka potreba kot je sedaj po vojnem materialu — well, tedaj bodo šli ameriški fantje pa zopet reševati — "demokracijo" v Evropo. Vse se skoraj do pičice tako razvija kot se je leta 1917 ob tem času.

S tem govorom je predsednik posebno razveselil intervencioniste: ljudi, ki iz tega ali drugega razloga komaj čakajo, da se Amerika zaplete v vojno in ki so za posledice takega koraka skoraj slepi in gluhi. Sploh nekateri trdijo, da je Amerika že v vojni, ker istovetno njene simpatije do Anglije in naklonjenost velike večine ameriškega ljudstva materialni pomoči Angliji z vojnim stanjem. Seveda pri tem čisto ignorirajo dejstvo, da je vsaj do danes še velika večina ameriškega naroda proti zapletu dežele v vojno, kot je razvidno iz Gallupovega Polla. Ampak to je del vojne propagande intervencionistov, ki ima namen "omehčati" to večino in pognati deželo v vojno.

In to je bil tudi namen Rooseveltovega govora. Da je z njim "omehčal", bodisi trenutno ali stalno, veliko poslušalcev, namreč takih, ki so za materialno pomoč Angliji, toda proti ameriškem vstopu v vojno, ni nobenega dvoma. In kar ni dosegel on, je potem doseglo ali skušalo doseči časopisje, nad 80% intervencionistično, ki je "intervjuvalo človeka na ulicah," kakor bi rekel naš Barbič. Potem je prineslo razen par izjem le take "intervjuve," ki so propagirali, kar so listi hoteli — "omehčanje" in vojno razpoloženje.

Tako se kuje "javno mnenje." In če dan za dnem, teden za tednom, mesec za mesec nekaj ponavljate, ni hudič, da ne bi dosegli svojega cilja, posebno če brenkate na patriotske strune, na nevarnost, ki preti deželi s strani barskega sovražnika, čeprav je na tisoče milj daleč za širokim morjem in da je vsa demokracija v nevarnosti in vsa svoboda in da je izhod le v "obrambi" čez široka morja in na drugem koncu sveta.

Yes, kot vsa znamenja kažejo, je le vprašanje časa in Amerika bo zopet ponovila svojo veliko zmoto iz leta 1917, ki jo v denarju že stane sto milijard. Toda posledice takega koraka bodo sedaj še veliko večje za to deželo kakor so bile po prvi svetovni vojni. Da tudi v tej vojni ne bo nihče zmagal, najbrže tudi vojni profitarji in trgovci s smrtjo ne, oziroma le trenutno, je gotovo. Tudi če Anglija in Amerika končno premagata Nemčijo in Italijo, bo končni zmagovalec prej kot ne le — Hitlerjev sistem! Yes, nacijski "socializem" in v Evropi lahko tudi Stalinov "socializem" med katerima ni dosti razlike.

"Nikar ga tako strahotno ne lomi!" slišim nekatere modre glave. Toda zdi se mi, da ga tudi drugi še bolj lomijo, toda bom zadovoljen, če se jaz varam. In kako bo zmagal Hitlerjev sistem, če bo Nemčija poražena? Čisto enostavno. Gospodarsko bo gotovo, ker se bodo enakih ekonomskih ukrepov prisiljene poslužiti vse v vojno zapletene države. Anglija se jih je v glavnih potezah že, ker si je država že podvrgla vse privatno kapitalistično gospodarstvo. Enako bo prisiljena storiti tudi Amerika, če se zaplete v vojno, ali pozneje v nastali krizi.

Z drugo besedo: tudi Anglija in v vojno zapletena Amerika bo dobila državni kapitalizem, narodni "socializem" ali kakor že hočete imenovati nov sistem, ki ga prinaša sedanja revolucija "lačnih" držav proti "nasičenim" državam, sprožena vsled svetovne gospodarske krize po nacionalnih ali desničarskih "revolucionarjih" proti staremu, "judovskemu" kapitalizmu, ki pozna le svoje privatne interese.

Edino vprašanje, ki je še na tehnični in zavito v temo, je, če bo državni kapitalizem ali narodni "socializem", katerega bo porodila (Dolje na 3. strani)

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete, 7. januarja 1921)

Domače vesti. V Girardu, O., je umrl John Skof iz Bojanje vasi nad Metliko v Beli Krajini.

Delavske vesti. Začelo se je zniževanje plač na splošno po vseh industrijah.

Inozemstvo. Krvavi izgredi med komunisti in žandari v Jugoslaviji se nadaljujejo.

Sovjetska Rusija. Gibanje v baltičkih državah za spojitve z Rusijo.

Znanost in etika

Etika je opredelitev dobrega in slabega človeškega početja: kaj je dobro in kaj je slabo in kaj je prav in kaj ni prav. Na podlagi teh etičnih ali moralnih pravil in pojmovanj sklepajo zakone.

Objektivni misleci in zgodovinarji pa že od nekdaj razlikujejo med etiko v teoriji in etiko v praksi, oziroma med dvojnimi standardom etike ali morale, ki je bil med seboj v protislovju. Ta dvojni obraz je viden celo med najprimitivnejšim človeštvom kolikor je znano; na primer divjak je lahko brez kazni ubil tujca, ni pa smel ubiti člana svojega krvnega sorodstva. Drugi dokaz je še danes v splošnem skrajno notoričen v tem, da je umor posameznika zločin, ki se kaznuje celo s smrtjo, dočim je ubijanje ljudi v vojni — visoka čednost, ki se naplačuje z odlikovanji in slavitvami.

Ta kontradikcija (protislovje) ali dvojni standard človeškega početja izvira iz dejstva, da je človeška družba že od početka razdeljena v sorodna krdeca, skupine, kaste, razrede, sloje itd., ki se grupirajo po krvi, jeziku, ekonomskih interesih in ideologiji ali veri. Razumljivo je torej, da človeško početje že od nekdaj služi nekim namenom in ciljem — in kakor se razlikujejo cilji, tako se razlikuje pojmovanje dobrega in slabega. Kar je za neko skupino dobro in prav, je za drugo skupino slabo in neprav. To pomeni, da so pravila etike relativna ali odvisna od tega ali onega namena ali cilja.

Ali je mogoča neka objektivna etika, ki bi dala enako dobro in koristna pravila za vse ljudi? Odgovor na to vprašanje pripada znanosti, ki je in mora biti objektivna, če hoče res biti znanost, to se pravi, da znanost išče in ugotavlja le resnice, pa naj bo ta resnica še tako neprijetna nekim skupinam ljudi. Z drugimi besedami: znanost mora odkloniti vsako dogmo — in baš na področju etike in morale je že od nekdaj največ dogmatike.

Objektivni znanstveniki se že dolgo časa bavijo z vprašanjem etike in na vprašanje, na kateri podlagi je objektivna etika mogoča, so z lahkoto odgovorili: na podlagi faktov in resnic!

Ameriški znanstveniki so na svojem letošnjem zboru v Philadelphiji vzeli z veliko resnobo tudi to zadevo na rešeto. Zlasti so precej razpravljali o tem dr. F. R. Moulton, dr. Thomas D. Leake in Ralph Barton Perry.

Razpravljalec so se zedinili, da je realiziranje objektivne etike nemogoče toliko časa, dokler je človeštvo pod kontrolo tolikih taborov z različnimi ekonomskimi, socialnimi, političnimi in religioznimi cilji in dokler nosilci teh ciljev lahko diktirajo vsak svoja tolmačenja dobrega in slabega, pravičnega in nepravilnega. Toliko časa morajo biti vsa ta tolmačenja relativnega pomena — toliko časa bo na primer umor človeka v enem primeru zločin, v drugem pa junštvo!

Izhod iz tega temnega labirinta je le skozi vrata — kooperacije. Kooperacija je jedro prave demokracije! "For the greatest good of the greatest numbers!" je etično pravilo demokracije. To, kar "največ ljudi spozna za svoje največje dobro," je ključ do rešitve.

In to je mogoče doseči le v kooperaciji čim večjega števila posameznikov in posameznih ljudstev. Ekonomska kooperacija pomeni enake gospodarske koristi in interese za vse kooperatorje, to pa pomeni, da v kooperativni družbi, katera mora nujno biti demokratična družba, veljajo za vse člane enaka etična pravila za gospodarstvo; socialna kooperacija med različnimi plemeni in sloji pomeni enako pravico za vse ali socialno pravičnost; kulturna kooperacija pomeni priznanje kulturnih vrednot vseh narodov na neki stopnji.

Znanost, ki neprestano išče in ugotavlja resnice in pa kooperacija čim več ljudi na vseh poljih človeškega nehanja in dejanja — to lahko pokloni človeštvu praktična pravila za odnake posameznika napram posamezniku in družbi ter odnose družbe napram posamezniku.

Edino ne na ta način odpade moreča kontradikcija ali dvojni standard na vseh področjih človeškega življenja.

Organizatorji avtne unije CIO razpečavajo tiskovine med delavce pred tovarno Douglas Aircraft Co., Los Angeles, Cal.

Novice iz starega kraja

Iz Slovenije

NA VSEH KONCIH JESENIC ZIDAJO

Jesenice, 15. okt.

Letošnja gradbenja sezona se nagiblje h koncu. Sicer ni bila tako živahna, kakor zadnja leta, vendar je bilo na vseh koncih razsežnega mesta tudi letos dograjenih toliko novih hiš, da bi tvorile čedno vasico, če bi bile vse zgrajene na enem kraju. Gradbeno delavnost so tudi letos v veliki meri zavirali veliki mednarodni dogodki. Če bi živeli v normalnih časih, bi se letos brezdvomno gradilo mnogo več, ker sprito priseljevanje novih delavcev in namoščenec zelo pri- manjkujeta lepš stanovanj.

V bližini stadiona KID je bilo letos dograjenih nekaj lepš stanovanjskih hiš in vil, za katere so bili temelji izkopani že lani. Tudi nižje doli ob Jadranski cesti je pod streho nekaj lepš hiš. Na skrajnem zapadnem delu našega mesta je zidovje šnadstropne bolnišnice Bratovške skladnice, ki je doseglo svoj vrh. V bližini kolonije sta pod streho dve novi vili, više gori na pobočjih gore Mirce pa sta v gradnji dve manjši hiši. V ostalih delih mesta je bilo povečanih odnosno adaptiranih nekaj starih zgradb. Podaljšano pa je bilo tudi kolo- dvorsko poslopje, v katerega pridruko bo nastanjenih več uradov. Na nekdanjem Ferjanovem travniku ob Savi je zgradil tesarski mojster G. Ivan Petkoš veliko de- javnico, opremljeni z modernimi stroji za obdelavo lesa. V spodnjem delu mesta je KID zgradil veliko garažo, ki je z lično zua- nostjo zelo poživila ta del me- sta.

V zadnjih letih je na desni strani Save v bližini stadiona KID nastala nova mestna četrt, klad skupina novih hiš in vil. Kurja vas je danes najlepši del mesta, ki tvori skoraj tretjino rebrvalstva vseh Jesenic. Me- sto se neprestano širi niže doli v smeri proti Blejski Dobravi in na njeni strani nad ljubljansko želez- niško progo proti Javorniku. Me- sto pa se širi tudi proti zapadu, kjer stoji na Jeseniškem polju že nekaj prav lepš hiš in vil. Sko- ra je le, da se v tem okolišju ni- rej prelazila glavna cesta tako, a bi tekla v ravni črti od stare ole do mostu na Plavju.

Le v središču mesta je ostalo koraj vse pri starem. Težko je najti v kateremkoli mestu v po- sedu stavb toliko nasprotij, ka- kor je na Jesenicah.

Poleg dvonadstropne moderne stavbe stoji stare, nizke hiše in- lev, v bližini moderne cerkve soje stari skedenj, šupa in svi- jak. Pred leti povečana cerkev modernim pročeljem ima še ve- no stari in za sedanjostavbo ne- primerni zvonik, ki tako malo pristoja impozantnemu svetišču, kakor kurje pero na visokem ci- lindru. Ob glavni cesti, ki vodi proti mestu, so v veliko napotje zori, očrnele hiše, ki kar iztva- peče in avtomobiliste. Za po- senje stare kapljanje, ki se- skoraj na vsaki itak ozke ste, je občinski odbor že pred- stili leti odobril zavezni pro- cun. Toda ta stavba, ki ne pri- ša občini skoraj nobenih do- ddkov, še danes stoji. V nepo- sedni bližini tega starega po- pija leze občestna škarp pa- lana na kup. Možno je, da se- suje ta množina težkega kame- la vsak trenutek na cesto in na- mo ideče. Ako bi občina to- so podla, bi lahko dala napra- ti na desni strani pločnik od- kvenih stopnic na do stare so- je. V središču Jesenic je dela do- bi za nekaj let. Kadar bodo iz- za okoliša odstranjena razna- slopija, ki ovirajo promet in- dar bo izginila druga za sredi- mesta neprimerna navlika- to bo primerno regulirano to o- je, takrat bodo Jesenice posta- re čedno mesto.

PRASANJE KROMPIRJA
Ljubljana, 16. okt.
Prezled tržnih cen, ki ga trž- urad izdaja dvakrat na mesec, er ne kaže kakšnih bistvenih- i cenah živih v prvi polo- i oktobra, vendar prenekateri- kpr čez noč, za hrbotom kon-

trole zrastejo cene temu ali o- mu poljskemu pridelku in je na- tančno registriranje cen sprič- teh skokov močno ovirano.

Krompir je še zmerom najak- tualnejši tržni problem, saj je vendar najbolj zahtevana hrana širokih ljudskih plasti. Tedne iz- tedne je tekla pravda o pretra- nih cenah, ki se je končno reši- la z maksimiranjem, koliko ga je bilo možno izvesti. Mestna ob- čina je prevzela prodajo na drob- no in ga še danes prodaja. Kme- tje pa so spravili krompir v dro- bni prodaji od 1.50 na 2 din, e- čimer so se morali odjemalci pač- sprijazniti. V prodaji na debe- lo pa se opaža, da kmetje nče- jo pripeljati vozov s krompi- rijem na trg, ker se jim o- čividno zdi cena 2 din v večjih- množinah prenizka. Druge razla- ge ne moremo najti, kajti da bi vsa široka ljubljanska okolica ne- zmogla več ko 5 ali 6 voz krompi- rja, ki jih pripeljejo kmetje vsak dan na Sv. Petra nasip, je- odveč pomisliti. Kmetje čakajo- doma, da se bodo cene spet dvig- le, in ta njihova težnja po kon- junkturni kupovalce pošteno raz- burja. Saj morajo konsumen- ti v mestu nehoti malce po- dvomiti o peretih krikih in te- žavah kmetijske življa, ki lahko- takole mirne duše odteguje svo- je pridelke trgu v pričakovanju boljše zasluga.

Današnji trg tudi s krompi- rijem na drobno ni bil kaj prid- založen in so ga kmalu pokupili po ceni 1.75 kg. Zeljnatih glav- pa je bilo na pretek in so jih pro- dajali na debelo po 75 do 80 par. Kislega zelja je bilo prav tako in- izbiro po razmeroma nizkih ce- nah 3 do 4 din. Solate je bilo v- izobilju in ne predrage. Paradi- žnike so kupovali po 6 ali 7 din- kg, karfirole po 5 do 7 din, domač- fižol v stročju po 8 do 10 din, luščen fižol po 6 din, čebulo po 2, česenj po 6 do 10 din, kislo re- po po 3 din, rdečo peso po 2 din. Gob je bilo malo in so dosegli- jurčki ceno 20 din kg. Občutno- pa so se podražila jajca, ki so že- po 1.75 komad. Na sadnem trgu- je bilo dobiti zelo lepš jabolk, kanadk in drugih zimskih vrst- od 6 do 7 din kg. Jabolka slabše- vrste dobiš tudi po 3, 4 din, kg. Hrušk je zelo malo in so tudi pri- merne drage, boljše vrste kar po 16 din kg. Domače breskve so- na razpolago po 6 do 10 din, gro- zde pa različen kvaliteto od 6 do 14 din. Belokranjsko šarnico- in izabelo prodajajo kmetice po 7 din kakor doslej. Zelo mnogo- je bilo danes naprodaj kostanja po 3 din liter.

Smrt v rudniku

Celje, 16. okt.

Dne 14. okt. je prišlo v rudni- ku prostosledca Korošca na Fran- kolovem pri Vojniku do težke ne- sreče, ki je zahtevala človeško ži- vljenje. Ko je 45letni rudar An- ton Žnidar s Frankolovega kopal- v rudniku, se je okrog 16. utra- gala nad njim plast premoga in- ga zasula. Uvedli so takoj re- ševalna dela. Po hudih naporih- so ob 23. Znidarja izkopali. Bil je še živ, dobil pa je tako težke- notranje poškodbe, da je davil ob- dveh izdihnil.

6 let robije za vlogo

Dne 15. okt. se je pred okro- žnim sodiščem v Celju zagovarjal 32letni delavec brez stalnega bi- vališča, pristojen v Podsedo, Avgust Sotošek, radi raznih vlo- gov in tatvin, ki jih je meseca- julija izvršil v Celju. 14. julija je vlomil na podstrešje Karola Hauswirtha na Cankarjevi cesti in ukradel raznega blaga v vred- nosti 400 din, istega dne je po- kušal vlomiti v shrambo na pod- strešju pri Karolu Joštu, Alojziji- like in Elzi Weitz na Cankarje- vi cesti. Istega dne je vlomil tudi- na podstrešju v Ljudski posojil- nici, kjer je ukradel Ivanu Sto- dasu obleke v vrednosti 700 din. 24. julija je ukradel Mariji Mu- rovec v Gaberju s podstrešja za 125 din blaga, 25. julija je vlo- mil na podstrešje v Kolenčevi uli- ci in ukradel Romani Habitovi- usnen kovčeg, vreden 380 din. 24. julija je prišel v stanovanje- Julije Jovanove v Razlagovi uli- ci. Tam pa je našel domačo hčer- ko in pobegnil. Nato je bil are- tiran v Gosposki ulici. Pri njem- so našli več vlomilškega orodja. Obsojen je bil na 6 let robije in- trajno izguba častnih pravic.

Italinska predznost brez primere

Naša policijska kronika je za- beležila te dni neverjeten tatni- ski podvig, kakršnega pri nas še- ne pomnimo. 54letna vojna vdo- va Ivana Kampi in njen 33letni- sin Ivan Kampi sta bila te dni- klicana v Maribor na okrožno so- dišče, kjer sta imela kazensko- razpravo zaradi tatvin. S seboj- sta pripeljala Ivanova dva mla- doletna otroka, sina in hčerko. Vsi so dolge v Dokleah pri Ptuj- ski bori, kjer so znani kot prija- elji tuje lastnine. Ivana Kampi- je bila zaradi tatvin že škrat- kaznovana, njen sin Ivan Kampi- pa celo 10krat.

Mati in sin, ki sta prišla za- radi tatvin na sodišče, na razpravo- nista mogla odoleti tatniski stra- sti. Pred razpravo sta odšla z- nedoletnima otrokoma v trgo- vino Macun v Gosposki ulici ter- izbirala neko blago. Med izbira- njem so pobasali v nahrbtnik ba- lo s 17.5 m rokavine ter malo ja- drno izginili. Nato sta se Ivana in Ivan Kampi mirno podala na- sodišče, kjer sta bila obsojena; in sicer Ivan na 18 mesecev, Iva- na pa na 14 mesecev težke ječe. Se ta visoka kazen ju ni izuči- la. Se sta kradla. "Krepostna" dru- žina je odšla preko mosta na- Kralja Petra trg "kupovat" v- trgovino Viktorja Mavriča. Tu- di tam sta ukradla 12 m barhen- ta, 5 m belega in 2.35 m črtane- ga blaga. Z bogatim plenom so- se vsi napotili v gostilno Vlaho- vica na Aleksandrovi cesti na do- bro južino. Toda prišel je mož- postav, pogledal v njihove ko- šare in nahrbtnike ter našel v- njih v omenjenih trgovinah u- kradenno blago. Ivana in tatni- ski fantalin sta bila aretirana, I- van Kampi pa je pobegnil ter je- za njim razpisana tiralica. Se- veda bo sedaj sodišče izrečeno- tazen opisan drznosti primerno- povečalo, saj je to edinstven pri- mer tatninske zakrnjenosti, da bi- nekdo na poti v sodno dvorano- kradel, po izrečni sodbi pa takoj- spet iztegnil roko po tuji lastni- ni.

Ne more vedeti

"Mamica, ali je težko obdržati- zase kakšno skrivnost?"

"Ne vem, srček moj, nisem še- nikoli poizkusila!"

Dardanele—turški Gibraltar

Po mestecu Dardanu, ki je še- davno zakopano pod stoletnim- prahom, so današnje Dardanele- dobile svoje ime. To je tista vod- na cesta, ki drži z Jutrovega na- zahod in veže Crno morje z Egej- skim. Ta vodna pot je v turških- rokah in je bila zmerom veleva- žen činitelj zunanje političnih pri- zadevanj evropskih velesil in bal- kanskih držav. Zdaj je vnovič v- ospredju svetovnopoličnih do- godkov.

Zemljepisni položaj Dardanel- je izrednega strateškega pome- na, danes prav tako kakor za Pe- rikleja in Solimana, ker pred- stavljajo ključ v orient. Ožina- ne deli samo Turčije na dva dela, ampak približuje tudi dve celini- na razdaljo streljaja, obenem je- pa tudi glavna žila dveh velikih- celinskih morij.

V starem veku so Dardanele- imenovali Helespont, Turki sami- pa jim pravijo Canak Kale. Mors- ka ožina, ki veže Marmarsko in- Egejsko morje, je dolga 65 km in- široka 5 do 6 km, na najožjem- mestu pa samo 1900 m. Struga- je skoraj povsod najmanj 50 m- globoka. Znano je, da morska vo- da v Crnem morju in v Egej- skem morju nima iste teže. Kjer- se dve morji prelivata drugo v- drugo, nastanejo morski tokovi. Tako je tudi tukaj. Skozi ožino- tečeta dva toka. Gornji, ob se- vernem obrežju, torej ob polo- toku Galipoliju, je globok 18 do 27 m in teče s hitrostjo 2.8 km na uro od vzhoda proti zatoku.

V zgodovini so Dardanele zme- rom imele veliko vlogo. Tu je- perzijski kralj Kserkses zgradil- mostove in prav tu je Aleksan- der Veliki vdrl v Azijo. Leta 1356 so Turki prekoračili ožino. Za časa sultanov so ob obeh oba- lah nastale pravilne palače in- gradovi, ki stoji še danes. Gra- dove so pozneje izpremenili v mo- gočne utrdbe, ki so docela obla- dovale ožino.

Prvi je skušal prodreti skozi- ožino angleški admiral Elphinstone, ki je bil v ruski službi. Po- skus se je izjalovil. Velika Bri- tanija ni želela, da bi Dardanele- postale torišče bojev. Zato se je 1809. leta sporazumela s Turčijo, da se prehod za vse nevarne- vojne ladje prepove. Nekaj de- setletij pozneje so to potrdili s- tako imenovano Dardanelsko po- godbo, ki jo je podpisalo pet ve- lesil. Skozi ožino so smele le one- tuje vojne ladje, ki jim je Turčija- dovolila prehod. Tudi trgo- vinske ladje niso smele ponoči- pluti skozi najožja mesta Darda- nel.

Na pobudo Velike Britanije so- leta 1864 začeli utrdbe obnavlja- ti in do l. 1877 je nastal nezave- ten trdnjavijski pas, ki je še v sve- totni vojni pokazal svojo vred- nost. Združeno angleško in fran- cosko brodovje je po vsaki ceni- hotelo dobiti zvezo s svojo zavez- niceo Rusijo. Pod vrhovnim po- veljstvom angleškega podmar- rala Cardena so sredi februarja 1915 napadli zunanje utrdbe, ki- so zapirale dohod v ožino. Boja- se je udeležilo mogočno brodo- vje 13 angleških oklepnic, 1 težka- oklepna križarka, 4 francoske- oklepnice in še veliko število kri- žark, rušilcev in torpedov.

Posrečilo se jim je razbiti tri- zunanje utrdbe, ki so jih Turki- morali izprazniti. Marca so po- kusili napad na notranje utrd-

Od leve na desno: William Green, predsednik ADF, William Collins, organizator ADF, in newyorški podgovernor Charles Pollett.

be. Doživeli so hud poraz. Trdn- javijski topovski strelji so potopi- li angleški oklepnic "Irresistible" in "Ocean" ter francosko- oklepnico "Bouvet", oklepnic- "Gaulois" je nasedla, angleška- težka križarka "Inflexible" in fran- coska oklepnic "Suffren" sta bili- pa hudo poškodovani. Zave- zniški nato niso tvegali nobe- nega napada več.

Na kraju aprila 1915 so se za- vezniški poskušali izkrcati. In res- se jim je to posrečilo na severni- obali Galipolija na jugu in se- veru. Nadaljnje prodiranje se- jim pa ni posrečilo. Več mesecev- so napadali, a utrdbe so kljubo- vale. Sredi decembra so zavezni- ki opustili načrt in se umaknili.

Turki so Dardanele obdržali- tudi po končani vojni. Prevelika- nadvlada med pradedatimi ve- lesilami niso dovoljevala, da bi- katera izmed njih imela to važ- no ožino pod svojim nadzorstvom. Turki so sicer morali- utrdbe porušiti, a so jih pred ne- kaj leti vnovič zgradili po naj- sodobnejših načelih trdnjavijske- tehnike. Največje svetovne avto- rite se so si edine, da je ni sile- na svetu, ki bi bila kos darda- nelskim utrdbam. Zato imenuje- jo Dardanele tudi turški Gibral- tar.

Prodajanje orožja Veliki Britaniji

Vojni department objavil poročilo

Washington, D. C., 6. jan.— Vojni department je pravkar- objavil detajlirano poročilo o- prodajanju orožja in bojnega- materiala Veliki Britaniji. Voj- ni tajnik Henry L. Stimson je- predložil poročilo kongresu, ki- pravi, da je njegov department- prodal Angliji orožje v vsoti- \$22,929,438 v dobi dvanajstih- mesecev, ki se je zaključila 15.- oktobra. To orožje je stalo vla- do \$59,853,178.

Kupčija je bila izvedena po- tem, ko je predsednik Roosevelt- predložil oborožitveni program- kongresu v odobritev. Ta je- predvideval potrošnjo osemnajst- milijard dolarjev za gradnjo no- vih bojnih ladij, letal in ojačanje- oborožene sile na splošno.

Naciji ogražajo angleške komunikacije

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Letalski minister poroča, da- so bombe, katere so vrgli anglo- škiki letalci, poškodovale dve ne- mški transportni ladji, ki sta se- nahajali v bližini južnozpadno- ga norveškega obrežja. Dalje je- bil poškodovan nemški rušilec, ko- so Anglie bombardirali Brest, francosko luko. Napadi- so bili izvršeni tudi na Hamburg, Bremen in druga nemška mesta.

Belfast, severna Irsko, 6. jan.— Eksekutiva stranke unionistov- je ožigosala stališče premijera- Eamona de Valere glede nev- tralnosti v sedanjji vojni med Ve- liko Britanijo in Nemčijo. Ta- stranka je za to, da Irsko osta- ne pridružena Angliji in ji po- maga v borbi proti sovražnikom. Eksekutiva je sestavila posebno- resolucijo, ki bo predložena v- odobritev stranki na zborovanju; ki se prične prihodnji četrtek. Deklaracija vsebuje zgoščo ob- zodblo vlade premijera Valere, ki- je odbila Churchillov apel, naj- dovolji Angliji rabo irskih prista- nišč.

Glasovi iz nasebin

(Nadaljevanje s 2. strani.)

bil jaz boss! Takoj bi se vprašal- za povikanje plače in bi si jo tudi- takoj povikal!

Danes je nedelja in sem moral- malo iti na razvedrilo, da si utrdim- živce za bodočnost. Gledam, kje- bo lep "movie" in kaj vidim? Poleg Therese Dušak ljubim tudi- Deano Durbin, ki ima lep glas kot- pevka. Ali Deana ni več kot je- bila, ko sem jo slišal pred leti kot- mlado deklico. Sedaj ima že 19- let in bo menda kmalu neve- sta, če že ni. Toda kolikor po- znam teh filmskih pevk, je ni, ki- bi prekašala Milico Korjus v "Great Waltzu". Ne morem za- popasti, zakaj večkrat ne nastopi- v filmu. Nekateri pravijo, da je- bila v avtni koliziji, drugi, da je- pretežka in je ne marajo. Toda- naj bo kar hoče, Milica je pevka- vseh pevk!

Deana je nastopila kot ogrska- kmečka deklica. In verjemite mi, da- zna plesati "čardas"! Šlo je za- to, ako ne bo vzdržala, bo izgubi- la kozo, katero je pripeljala na- semenj. Dobila je stavo za 15 "forintov" in povrh nazaj še- prodano kozo. Toda bila je tako- utrjena, da je padla na kup se- na in zaspala. Ko se je zbudila, je- bila na vozu sena, ki ga je pe- ljal na Dunaj voznik, ne vedoč, da- ima deklico na vrhu sena. Voznik je bil pek in tako je Dea- no obdržal v svoji pekarni za- prodajalko.

Deana se je zaljubila v mlade- ga kaprola pri godbi, ki je bil tu- di skladateljско nagnjen. Toda- prišel je v nemilost in čakala ga- je garizonska ječa, ker je raza- lil majorja. Franc Jožef je dobi- val kiflece iz pekarn, kjer je bi- la uposlena Deana. Ta mu nekoč- pošlje pismo, zavito v kifele, kar- je ujezilo cesarja, ki je odredil preiskavo. Zaprl so potem še pe- ka. Toda končno je nekdo tako- uredil, da je Deana dobila vstop- do Franca Jožefa, ki je oprostil peka- in njenega kaprola, katere- mu je naročil, naj takoj skompo- nira valček. Cesar je povabil še- Deano, da je na neki prireditvi za- pela valček, ki ga je skomponiral- njen kaprolec, med katerima je- prišlo do nesoglasja, toda cesar- je tako uredil, da sta se zopet- objela.

To je vsebina filma in se more- kaj takega zgoditi le v Hollywo- du. Ampak recite, kar hočete, ni- jih lepših valčkov kot so današ- aki. Slava Johannu Straussu, njegovim valčkom in drugim du- najskim komponistom! Še ni dolgo, ko me je neka žena vprašala, če- plesam. Ne dosti sedaj, sem- pa precej plesal, ko mi je bilo 18- do 26 let. Ampak kadar ališim Straussov valček, me kar dvigne- iz sedeh, če sedim. Bolj kot ples- pa ljubim godbo in petje, poseb- no soprano v komičnih operah ali- operetah. Frank Barbič, 53.

White povedal vzrok resignacije

Birmingham, Ala., 6. jan.— William Allen White, urednik iz- Kansasa, je včeraj pojasnil, za- kaj je resigniral kot načelnik- organizacije Committee to De- fend America by Aiding the Al- lies v plam, ki ga je objavil tu- kajšnji list Age-Herald. V tem- pravi, da je odstopil, ker se ni- strinjal z vojnimi hujškami v od- boru, ki bi radi potisnili Ameriko- v konflikt.

La Follette napadel Rooseveltovo politiko

Chicago, 6. jan.— Philip F. La- Follette, bivši governor Wiscon- sina, je sinoči v svojem govoru- po radiu napadel predsednika- Roosevelta kot voditelja "vojne- stranke", ki s svojo zunanjo po- litiko potiska Ameriko v konflikt. Dalje je rekel, da ne verjame- Rooseveltovemu zagotovitlu, da- ne bo poslal ameriških fantov na- evropska bojišča.

Enajst vojaških letalcev se ubilo

San Diego, Cal., 6. jan.— Tru- pla enajstih vojaških letalcev, ki- so se ubili, ko je letalo zadelo ob- skalo na hribu Mother Grundy, so- bila najdena 35 milj južno- vzhodno od tega mesta. Letalo- se je vnelo, ko je treščilo ob ska- lo.

mokracija rešena. Ampak ti- so bili že enkrat v zmoti in tudi- sedaj vse kaže, da igrajo brez- asov in "irumfa".

Uradniki avtne unije CIO in Brewster Aeronautical Corp. na konferenci v Newarku, N. J., ki je rezultirala v podpisu pogodbe.

(Se nadaljuje.)

"Kaj se je godilo potem, si ni mogče misliti. Zdi se, da so ti ljudje marširali že tri dni in da so se pravkar pri Beaumontu bili kakor blazni. Saj so pa tudi skoraj poginjali od gladi; kakor napol noli so balili z očmi... Častniki jih niso skušali zadržati, ko so se planili v hiše in prodajalne, razbijali okna in vrata, trli pohištvo, iskali jedi in pijače in požirali vse, kar jim je prišlo v roke... Pri gospodu Simonnotu, trgovcu, sem videla enega, ki je s svojim šlemom zajemal sirup iz sode. Drugi so grizli kose surove slanin, še drugi so žvečili moko. Pravili so jim, da ni ostalo ničesar več, ker so osemindeset ur hodili vojski skozi trg; toda oni so našli vsemu še vedno kaj, očitno skrivne zaloge, tako da so si v ardu zabili v glavo, da polomijo vse, meneči, da jim nočejo dati živili. In preden je minila ura, so bile v prodajalnah, v pekarnah, v mesarijah in celo v meščanskih hišah šipe razbite, omare oplenjene in kleti izpraznjene... Pri doktorju — ni si mogče misliti česa takšnega — sem zalotila debelega človeka, ki je pogoltnil vse mlo. Najbolj pa so pustošili po kletih. Odgovorj smo jih slisali tuliti kakor živine, lomiti steklenice ter izbijati čepe iz sodov; da se je vino razlivalo s šumenjem vodnjakov. Nato so prihajali nazaj, z rdečimi rokami, ker so brodili po razlitem vinu... In, vidite, kaj se zgodi, kadar ljudje tako podivjajo: Gospod Delichamp je zaman hotel ubraniti nekemu vojaku, da ne bi izpil litra z opijevim sirupom, ki ga je bil iztaknil pri njem. Ob tej uri je nesrečnik gotovo mrtev, takšne muke je trpel, ko sem odhajala."

Silen trepet jo je zagrabil; zakrila si je oči z obema rokama, da ne vidi ničesar več. "Ne, ne! Preveč sem videla, to me duši!" Stari Fouchard, ki je še zmirom nemirno hodil sem tja, se je bil približal in je poslušal, stoječ pri oknu; vest o plenitvi ga je navdajala s skrbjo; saj je bil vendar ališal praviti, da Prusi plačujejo vse; ali so zdaj še oni pričeli krasti? Tudi Maurice in Jean sta se razburila nad temi podrobnostmi o početju sovražnika, ki ga je dekle pravkar videlo, dočim ga armada že ves ta mesec, odkar se bijejo, ni srečala; Honore pa, zamišljen in bolešno skrivljen ust, je motril le njo in mislil na nekdanjo nesrečo, ki jih je ločila.

Ta trenotek pa so se odprla vrata srednje sobe in vstopil je mali Charlot; gotovo je bil ališal materin glas. Pritekel je v srajčki, da jo poljubi. Bil je rožnih lic, plavalas in modrook, zelo močan in zelo, kodrasto-grivo.

Ko ga je Silvina tako nenadoma spet zagledala, je vzdihnila, kakor presenečena od slike, ki jo je vzbudil v nji. Ali ga ni več spoznala, tega pobožanega otroka, da je zrla nanj tako preplašeno, kakor na vtelesno prikazen svojih sanj?

"Uhogi moj mali!" In goreče ga je stisnila v svoje naročje in na vrat, dočim je Honore smrtnobled opazoval nenavadno sličnost Charlotovo z Golijatom; to je bila ista široka, plavalas glava, in vsa germanska pasma se je izražala v svezem, smehljajočem, zdravem otroškem obrazu. Sin Prusa, Prus, kakor so ga imenovali šaljivci v Remillyju! In njegova francoska mati ga stiska tu na svoje srce, čeprav je še vsa preplašena in še vsa krvavi nad žalo-igro invazije!

"Uhogi moj mali, bodi priden, idi zopet spat! ... Spančekaj, uhog! moj mali!" Odnesla ga je. Ko se je nato vrnila iz sosed-

nje sobe, ni več jokala; zopet je bila našla svoj mirni, poslušni, pogumni obraz.

Honore je z drhtečim glasom prekinil molčanje:

"A Prusi?"

"Ah, da, Prusi... Eoj, ti so polomili vse, vse so oplenili, pojedli in popili. Kradli so tudi perilo, servijete, rjuhe in celo zastore, ki so jih trgli na dolge kose, da si obvežejo noge. Videla sem takšne, ki so jim bile noge ena sama rana, toliko so morali marširati. Pred doktorjevo hišo, od jarku, je bila četa, ki si je sezuvala čevlje in ovijala pete s čipkastimi žensskimi srajcami, očitno ukradenimi gospe Leffevre, lepi tovarnarjevi ženi. — Do pozne noči je trajala plenitev. Hiše niso imele več vrat, in skozi zijajoče odprtine pritličja so se videle v notranjosti razvaline pohištva — takšno opustošenje, da se je tudi najmirnejši ljudi lotevala besnost. Bila sem kakor brez uma; nič dalje nisem mogla ostati. Zaman so me hoteli zadržati, rekoč, da so ceste zaprte in da me gotovo umore; odšla sem in bežala čez polje, kakor hitro sem bila zunaj Raucourta. Vozovi z ranjenimi Francozi in Prusi so številno dospeli iz Beaumonta. Dva sta šla v temi mimo mene; kakšen krik, kakšno ječanje! In jaz sem tekla, o, tekla sem preko polj, skozi gozde, nič več ne vem kod, in sem napravila velik ovinek pri Villersu... Trikrat sem se skrila, misleča, da slišim vojake. Toda srečala sem samo neko drugo žensko, ki je tudi bežala, bežala iz Beaumonta, in ta mi je pravila reči, da so mi vstajali lasje na glavi... In zdaj sem tu; ah, kako nesrečna sem, kako nesrečna!"

Zopet se ji je zadušil glas v solzah. Kakor da jo silil strašen čar, se je zopet vrnila k tem rečem; ponovila je, kar ji je bila povedala ista ženska iz Beaumonta. Ta ženska, stanujoča v glavni ulici vasi, je od zgodnjega mraka videla prihajati nemško topništvo mimo. Po obeh straneh ulice je vrsta vojakov nosila smolnate baklje, ki so razsvetljevale pot z rdečim svetlom požara. In po sredi se je s peklenko naglico razlivala reka konj, topov in streljivnih voz, in je divjala v besnem galopu. To je bila srdita urnost zmage — satansko preganjanje francoskih čet, da jih tam doli v kdovekakšni pasti uničijo docela. Ničesar se niso ogibali; zdrobili so vse, karkoli je bilo, in šli naprej. Padle konje so rezali na licu mesta in njihove vprege, mečkali jih, vlačili jih proč in jih metali v stran kot krvavo naplavinu. Ljudje, ki so hoteli čez cesto, so bili istotako podrti in zmeti od koles.

V tem viharju se niso ustavljali niti vozniki topov, ki so umirali gladu; kruh, ki so jim ga metali, so prestrezali v zraku; a bakljenosci so jim podajali na osteh svojih bajonetov po cele četrti mesa, nato pa so z istim orožjem zbadali konje, da so prestrašeni divjali dalje v še hitrejšem galopu. A noč se je spuščala čim dalje niže, in topništvo je šlo še vedno mimo, z naraščajočo silnostjo nevihte, sredi blaznih klicov: hura!

Vzle pozornosti, ki jo je Maurice posvečal temu opisu, ga je po pravkar zavrti večerji premagala trudnost, da je spustil glavo med obema rokama na mizo, Jean se je še trenutje boril z zaspanostjo, nato je podlegel tudi on in zaspal na drugem vogalu mize. Stari Fouchard je bil šel zopet na cesto; Honore je ostal sam s Silvino, ki je sedaj nepremično sedela pred široko odprtim oknom.

(Dalje prihodnjé)

Micka

Igor Torkar

V zgubljeni gozdni grapi tam nekje pod Kureškom ždi ob strmeh klancu domačija majhnega kmeta Jerneja Kotarja.

Jesen je. S stare tepke za hišo padajo na počrnelo streho zadnji bakrenorumeni listi. Počasi, tiho. List za listom. Vsak list, debela kaplja jesenske tene. Dež pada že peti dan. Mraci se, od nekod pripruhta samotni netopir, natrosi v grapo nočne sence, ki dišijo po plesnivi kapnici, in ufone za slemenom črne gozda v temo. Od vrha klanca se zagledajo mrzle novembrske sipe in sproti odnakaž, bog vedi kam, še tiste redke šume in človeške glasove, ki skozi vrata in okna samotne Kotarjeve zalidejo v gozdno tišino in včasih, ko je mraz in ko je sneg, neznanemu, izmučenemu popotniku nemara rešijo življenje.

Kotarjevi večerjajo. Molijo in zajemajo. Temačno tišino moti le skrobotanje cinastihi žlic ob lončeno skledo repe sredi mize. Od peči diši po smrekovih smolah. Na peči je kup vlažnih cunj, s katerimi si možki zavijajo noge v škornjih. Iz tople vlage, ki puhti od kupa, se svetliča dvoje mažjih oči.

Kotarka je prva odložila žlico, se pokrčila, obrisala roke ob

predpasnik in jih pustila v naročju:

"Ogradarjeva se je tudi že. Pa komaj leto bo, kar služi v Ljubljani," je pomenljivo pogledala svojo 31 let staro hčerko Micko. "S kom pa," je na videz malomarno zabundral stari Kotar, zvrnil polno žlico repe med škrbato čeljusti in na skrivnem tudi sam odšnil a skoro zaničljivim pogledom svojo hčer.

"Nekakšen zidar da je, mi je pravila Čevarica. Ja, ja, skoraj vsaka ga dobi, ki gre v Ljubljano," je Kotarjeva mati počasi zlogovala, v globokem vdihu pristavila svoj nepogrešljivi "Jezus pomagaj" in umolknila.

Micka je brez besed vatala. Sama ni vedela, zakaj tako pazi, da ne bi žlice, ki jih je zlagala v prazno skledo, preveč ropotale. Tiho je odšla v kuhinjo, vrgla posodo na polico ob sajestem ognjišču in zbežala na podstreho v svojo majhno izbo. Zaklenila je vrata, prižgala drobno svečo, sedla na rob postelje in strmel v plamenček, ne da bi ga videla. Plamenček je trepetal, da so senčice, ki so se pošastno lomile ob robovih postelje, omare in mize, nemirno prhutale in zdaj pa zdaj oplazile Mickin obraz. In kadar so ga oplazile, je bil ta obraz še bolj grob, neprijeten in grd kakor po navadi. Z omare za Mickinim hrbtom je dišalo po jabolkah in zimskih hruskah, a v njenih očeh sta se stiskali žalost in

bolečina v debele solze, ki so ji dolgo v noč padale v naročje in močile njene hrapave roke. Micka trpi. Dela, gara iz jutra v noč, radi jo imajo za delo, a vendar, otrok je preveč, v breme je prihiš. O koliko večerov je že bil pripravljen, da se vrne. Ženin, poroka. Pa ta se je že, pa ona se je, pa Ogradarjeva se je tudi že. Prav. Saj vem, jaz sama vem, hudiči, dajte mi mir. Saj Micka vendar ni sama kriva, če je tako nesrečno grda. Počasi ji je iz bolečine rasel upor. Ne, ne da se, ne bodo je grizli vsak večer, nak, nič več. Micka se je že skoraj odločila. Samo še strah jo je bilo pred Ljubljano. Svoj živ dan še ni bila v Ljubljani. Enkrat, že dolgo tega, je bila z očetom v Škofljici. Ko so zapeli prvi petlini in ko so se vrščiki visokih smrek nasproti njenega okna vedno ostreje risali v pusto desno jutro, je Micka premagala tudi strah pred Ljubljano. Zvezala je culo, vzela dežnik in šla. Oče, ki ga je srečala ob skednju, se je samo vzravnal in nerodno vrgel za njo: "Pa kaj piš!"

Ni mu odgovorila.

Micka je že tri tedne v službi. V bogati vili na Mirju. Pri gospe Suzi Mavričevi, soprogu letgovca. Za pomivalko. Micka je vsa iz sebe, Micka se ne znajde. Zvečer, ko leže v mansardi,

ne more in ne more zbrati, urediti, umiriti milijon misli, milijon reči. Kar buči ji v glavi: "Joj, kakšna tla so po sobah, svetli paketi, ali kako so že rekli gospa? Lepa gospa, kakšno obleko ima? Čudno, da jih ne zebe"... In štedilnik v kuhinji je videla Micka prvič v svojem življenju. O ceveh centralne kurjave pa si sploh ne upa razmišljati, kako da tako grejejo, ko ni nikjer ne divine ognja. Tisoč novih reči vsak dan. Njena duša je bila polna do vrha. Vse drugo se je umaknilo, dom, ženin, na vse je pozabila.

Potem se je Micka počasi privadila in umirila. Tri tedne je bila Micka skoraj srečna. In ko jo je nekega dne, ko je v kuhinji sama pomivala posodo, neobrit in starikav možki, ki je popravljal vodovodno pipo, včepnil v nogo, je bila Micka popolnoma srečna. "Nemara bo pa ta," ji je kar vroče prihajalo, ko je zvečer legla. O, on bo takole hodil po lepih hišah, popravljal bo pipe, opoldne bo prišel h kosilu, ki mu ga bo ona skrbno pripravila in popoldne bo spet šel in spet bo popravljal pipe po hišah. In zvečer ji bo v postelji pripovedoval o teh hišah in o vsem, kar je videl podnevi.

Tako je sanjarija Micka skoraj vsako noč do jutra. Potem se je kmalu začelo. Skopo merico sreče ji je naklonila usoda. Seveda, Micka je bila malo nerodna, nespretna, počasna. In k vsemu temu je gospa Suzi kmalu ugotovila, da je Micka štor in da take strelja, da človeka kar trebuh boli od smeha. O, to je bilo nekaj za Milančeka, domačega sinčka! Z občudovanja vredno vztrajnostjo je dražil in strašil ubogo Micko na vse mogoče načine. Nekega dne je na primer planil v kuhinjo, potegnil iz hrbta velik očetovalni ogledal, ga nastavil na oči, se zagledal v Micko in se ji z grozečimi koraki bližal. Ona, do kosti prestrašena, v beg, po stopnicah na podstreho. O, to je bilo smeha pri večerji.

In tako je šlo iz dneva v dan. In če je bila še tako pridna, če je še tako pazila, včasih ji je le ušla kakšna nerodnost in vse je bilo zaman.

Potem se je zgodilo. V petek zjutraj sredi januarja. Kar na hitro. V dobri uri.

Gospa Suzi se je zbudila ob deseti. Imela je nerodne sanje in je bila nataktna in nervozna. Prišla je v kuhinjo. Pripravila si je par kosčkov sira. Micka je pomivala na drugem koncu velike kuhinje ob štedilniku.

"Micka, sol!" je zagodrnjala gospa Suzi. Micka se je preplašeno zdrnila, polna uslužnosti. Zgrabila je stol in ga brž postavila ob mizo h gospe.

"Ne stol—sol!" je zavrnala od mize po kuhinji gospa. "Ne stol, sol! Razumeš, sol! Saj to je nezumno, kaj mislite, da so moji živi zastoj? Marš! Pri priči!" Odšumela je v sobo in se takoj vrnila: "Tu je plača do današnjega dne in marš, takoj!"

Micka je sredi kuhinje olednela. Roke so ji negrbno visele ob stegnih in od koncev žuljavih prstov so ji kapljale pomije. Micka ni verjela. Ali sanja? Ne, ni mogoče. Zakaj, zakaj vendar?

"Se vedno zijate?" "Pa je le res," je pomislila Micka, se je nerodno zazibala sredi kuhinje in šla. Povezala je svojo culo in se vrnila pred gospo s tihim upanjem ob srcu. Z upanjem, da ji vsaj takoj ne bo treba od hiše.

"Bi jih prosila, gospa, ka bi se par dni. Vejo, osem ur hoda imam do doma, pa huda zima je."

"Kaj ste še tukaj!" je preslišala Mickine besede gospa Suzi in histerično udarila z roko po mizi.

Micka je tiho zaprla vrata za seboj. V predsobi se je domislila, da je pozabila svoj dežnik. Šla je še enkrat v toplo podstrešno sobo in z debelimi solzami na licih še malo posedela na robu postelje. In potem je šla počasi, štorikajoč po stopnicah. In sredi stopnic si je domislila, da so župnik vedno učili, da kadar greš iz hiše vedno lepo pozdravi. In Micka je še enkrat stopila v kuhinjo.

"Zbogom! Pa zdravi naj bojo," je menala petijo velike cule. "Pa naj ne zamerojo, gospa, če je bilo kaj narobe," so leake-tale v malo škiljavih očeh uboge Micke tople solze. Stopila je iz vile in namerila svoj korak proti domu.

Poljedelski tajnik Claude R. Wickard in njegova žena s plenom, ki sta ga dobila na lovu v gozdu pri Mattamuskeetu, N. C.

Bedak

D. B.

Zdaj lahko povem, da je moj prijatelj Tonč — bedak. Boljšega mnenja o njem sicer nisem imel nikoli, potrdila pa mi ga je zgodba, ki mi jo je sam zaupal oni večer. Bilo že pozno, ko sem ga zasledil v neki pivnici ob kozarcu črnine. Da ni bil prvi, so govorile njegove motne oči. Ko pa sem prisedel, sem opazil v njegovih očeh še nekaj: solze. Tiste debele solze, ki se nabirajo kar same od sebe in katerih se možki aramujejo. Hudo mi je bilo zaradi Tončevih solz, nisem vedel, kaj in kako bi, da bi bilo prav. Možki ne odpiramo radi drug pred drugim svojih skritih kamric. Tonč je napravil izjemo; ko me je rešil iz zadrege. Pošteno se je odsmrkal, potem pa mi zaupal neumno, a obenem poučno zgodbo. Evo je, da presodite še vi!

"Seveda je po sredi ženska. Kdaj pa se je že kateri možki cemeril, če ne zaradi ženske? No, menda je sam vrag hotel, da sem jo spoznal. Kje in kako, se ne spominjam več. Vem samo, da so jo obletavali tudi drugi, kar pa ni bilo nič čudnega, saj je bila kakor grška boginja. Oči, lasje, krepko izrezana usta, žametna polt in postava, vsega dovolj, da sem ponorel kot še nikoli v svojem neumnem življenju. Takrat sem bil pripravljen žrtvovati vse, samo da si jo pridobim. Sreča mi je bila mila, še danes pa mi je uganka, čemu si je izbrala izmed mnogice oboževalcev prav mene. Morda bo le res, da ima bedast možki za ženske poseben čar, posebno za tisto vrsto žensk, ki se možkim ne morejo, ali pa nočejo podrežati."

"Soglašam," sem pritrtil.

"No, vidiš! Takrat o takih stvareh nisem filozofiral, bil sem srečen. Pomisli samo: o čemer sem prej le sanjaril, je bila zdaj resničnost. Oboževal sem jo, ljubil in se tresel v ljubosumnju, da je ne izgubim. Opustil sem vse potratne razvade, samo da sem ji lahko nudil udobno in prijetno življenje. Ko je moja ljubezen dozorela do misli, da mi brez nje ni več živeti, sem ji dejal: Muček, prav bi bilo, ko bi se poročila. Glej, lep in miren domek bova imela, tudi na otroke bova lahko mislila..."

"Da, rada!", je odgovorila in z ne vem kolikimi poljubi sva zapечатila mojo ponudbo. To je bila najina zaročnica... Plaval sem v oblakih sreče in skoraj nisem več vedel, s čim bi jo razveselil. Da, v sreči počenja človek največje neumnosti in koplje pogosto sam sebi grob.

Nekega dne, ko sem jo obiskal, je potrkal nekdo na vrata. Bila je cvetličarka z ogromnim šopkom vrtnic. Bilo je kravato rdeče cvetje, omamno in zapeljivo. Ona ga je sprejela in ker ni bilo ničesar priloženega, sva pričela ugibati, kdo bi ga bil poslal.

"Saj nisi ljubosumen, kaj ne?", je gostolela. Potem je pričela brskati po svojih spominih. "Vlado? Franjo? Branko? Ferči?... Oh, že vem! Najbrž Leo, tako pomenljivo me je ane-či motril v kavarni." Smehljaj sem se v zadregi. Leo je bil namreč njen prejšnji fant, čigar odlike mi je očitala, kakor da med nama ni bilo kaj v redu.

Naslednjega dne, ko sem bil pri njej, je spet vstopila cvetličarka z vrtnicami. Spet isto, krvavo rdeče, omamno, zapeljivo cvetje in — spet brez vizitke. "Muček, saj nisi ljubosumen, kaj ne", je znova zagrlila ter se me oklenila. "Ampak, kdo bi bil ta porednež? — Franjo? Ne, ta nima denarja za rože... Vlado? Ne, ta je na orožnih vajah... Ferči? Ne, že dve leti se niva videla... Oh, že vem! Branko je, včeraj mi je poredno pokimal."

Spet sem se smehljajal, mislim, da neumno kakor še nikoli. Bil sem brez moči. Branko je bil njen nekdanji oboževalec, s katerim ne bi mogel tekmovali. Imel je namreč avto... Tudi naslednji dan je prišla cvetličarka s šopkom. Krvavo rdeče, omamne in zapeljive rože... In zopet brez vizitke!

"Kdo vas pošilja s cvetjem?", je vprašala ona.

Cvetličarka se je skrivnostno nasmehnila: "Nekdo, ki vas obožuje!"

"Oh, srček, ne bodi ljubosumen!" Potem je pričela znova: "Ferči? Franjo? Branko? Oh loga!"

Žurnalistično

— Kdo pa je onile gospe tamle v loži?

— Glavni urednik jutranjih "Zora".

— In dama zraven njega?

— To je njegova večerna prilogica!

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne.—Cene smerne, unijake delo prve vrste

Plašite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2657-59 S. LAWNDALE AVENUE - CHICAGO, ILLINOIS

Tel. Rockwell 4904

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in ahode, vizitnice, častnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovanskem, češkem, angleškem jeziku in drugih

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. D. TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Plašite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2657-59 S. LAWNDALE AVENUE - CHICAGO, ILLINOIS

Tel. Rockwell 4904

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne.—Cene smerne, unijake delo prve vrste

Plašite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2657-59 S. LAWNDALE AVENUE - CHICAGO, ILLINOIS

Tel. Rockwell 4904

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne.—Cene smerne, unijake delo prve vrste

Plašite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2657-59 S. LAWNDALE AVENUE - CHICAGO, ILLINOIS

Tel. Rockwell 4904

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 11. redne konvencije se lahko naroči na "List Prosveto" in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini. List Prosveto stane za vse članke, za člano ali naročnika \$6.00 za eno letno naročnino. Ker pa člani še plačajo pri anonsiranju \$1.20 za eno letno naročnino. Torej sedaj ni vzkro, reči, da je list predrag za člano SNPJ. List Prosveto je vaka lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnimo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz družine in bode tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to tako naznaniti upravnstvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravnstvo znižati datum za to vsoto naročnika.

Cena listu Prosveto je:

Za Zdrav. države in Kanado \$6.00	Za Člone in Chicago je \$7.50
1 tednik in..... 4.00	1 tednik in..... 6.00
2 tednika in..... 3.00	2 tednika in..... 5.10
3 tednika in..... 2.40	3 tednika in..... 3.90
4 tednika in..... 1.80	4 tednika in..... 2.70
5 tednikov in..... nič	5 tednikov in..... 1.50

Za Evrope je.....\$9.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v plačilo in si naročite Prosveto, list, ki je vaka lastnina.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave. Chicago, Ill.

Priložena pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto \$.....

1) Ime.....Čl. družina \$.....

Naslov.....Čl. družina \$.....

2).....Čl. družina \$.....

3).....Čl. družina \$.....

4).....Čl. družina \$.....

5).....Čl. družina \$.....

Mesto.....Država.....

Nov naročnik.....Star naročnik.....